

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
комунального закладу
«Панасівський геріатричний пансіонат»
Дніпропетровської обласної ради»

17.10.2025

м. Київ, 2025

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 17.10.2025 групою НПМ здійснено відвідування комунального закладу «Панасівський геріатричний пансіонат» Дніпропетровської обласної ради» (далі – заклад, пансіонат).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Черевко Марина Іванівна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Цикаленко Ірина Ігорівна, начальник відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Бантуш Костянтин Володимирович, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Ганжа Олена Сергіївна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Ціомік Олександр Вадимович, фахівець з питань проведення фахових досліджень під час відвідування місць несвободи в рамках реалізації національного превентивного механізму (лікар-психіатр);

Демичева Алла Валеріївна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Пансіонат знаходиться за адресою: вул. Північна, 36, с. Панасівка, Самарівський р-н, Дніпропетровська обл., 51225.

Керівник закладу – Земляний Сергій Володимирович.

Відповідно до Статуту комунального закладу «Панасівський геріатричний пансіонат» Дніпропетровської обласної ради» (далі – Статут), затвердженого рішенням Дніпропетровської обласної ради від 13.12.2024 № 461-12/VIII, заклад є стаціонарною соціально-медичною установою, призначеною для

постійного проживання громадян похилого віку, ветеранів війни та праці, інвалідів, осіб з психоневрологічними захворюваннями, які потребують стороннього догляду, побутового й медичного обслуговування.

Заклад може надавати соціальні послуги з підтриманого проживання, денного догляду, кризового та екстреного втручання, тимчасового відпочинку для осіб, що здійснюють догляд за особами з інвалідністю, особами, які мають невиліковні хвороби, що потребують тривалого лікування, соціальної реабілітації.

Організаційно-методичне забезпечення та впровадження державної політики у сфері діяльності закладу здійснюється департаментом соціального захисту населення Дніпропетровської обласної державної адміністрації.

Заклад розрахований на перебування 270 осіб. На день відвідування у пансіонаті перебувало 263 особи, з яких ліжкових хворих – 153 особи, підопічних, які відносяться до маломобільних груп населення – 59 осіб. У закладі перебуває 157 жінок та 107 чоловіків. Серед підопічних 258 дієздатних осіб, 12 осіб – недієздатні. Встановлену групу інвалідності мають 164 особи. Окрім того, 48 підопічних пансіонату мають статус внутрішньо переміщених осіб.

У 2024 році пансіонат профінансовано на суму 44 405 398, 26 гривень та отримано благодійної допомоги на суму 1 690 685, 83 гривень.

У 2025 році заклад профінансовано на суму 28 256 048, 64 гривень, а також отримано благодійної допомоги на суму 264 531, 82 гривень.

Штатна чисельність працівників пансіонату складає 120 штатних одиниць, з яких 77,0 штатних одиниць медичний персонал: завідувач медичного відділення – 0,5 шт. од.; лікар-психіатр без категорії – 0,5 шт. од.; лікар загальної практики-сімейний лікар 2 категорії – 1,0 шт. од.; лікар-стоматолог 1 категорії – 0,5 шт. од.; сестра медична старша – 1,0 шт. од.; сестра медична вищої категорії – 4,0 шт. од.; сестра медична без категорії – 4,0 шт. од.; сестра медична з фізіотерапії – 0,5 шт. од.; сестра медична з масажу – 0,5 шт. од.; сестра медична з дієтичного харчування – 1,0 шт. од.; дезінфектор – 1,0 шт. од.; сестра-господиня – 1,0 шт. од.; молодша медична сестра з догляду за хворими – 17,0 шт. од.; молодша медична сестра (санітарка-роздавальниця) – 5,5 шт. од.; молодша медична сестра (санітарка-ванниця) – 3,0 шт. од.; молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця) – 5,0 шт. од.; молодша медична сестра (санітарка-палатна) – 30,0 шт. од.

Згідно з тарифікаційним списком працівників на 2025 рік у пансіонаті наявні 9 вакансій.

На день відвідування усі підопічні ПНІ мають укладені декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу та отримують медичні послуги, передбачені програмою державних гарантій медичного обслуговування населення у 2025 році, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.2023 № 1394.

Заклад отримав ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю організація і управління охороною здоров'я, загальна практика-сімейна медицина, стоматологія, психіатрія; за спеціальністю молодших спеціалістів з медичною освітою: сестринська справа (реєстраційне досьє від 13.02.2020 № 774/Л).

Спеціалізована медична допомога, у разі потреби, підопічним надається на базі комунального підприємства «Центральна регіональна лікарня інтенсивного лікування Самарського району».

Адміністрацією закладу не менше одного разу на рік організовується огляд підопічних лікарсько-консультативною комісією. Всім особам, які того потребують, оформлюють документи для встановлення групи інвалідності або продовжують її у разі потреби.

Медичними працівниками пансіонату, у випадку отримання підопічними тілесних ушкоджень складається довідка про фіксацію тілесних ушкоджень (форма первинної облікової документації № 511/о), відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України (далі МОЗ України) від 02.02.2024 № 186.

Індивідуальні плани надання соціальних послуг переглядаються кожен рік відповідно до розділу IV Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198.

У 2024 році у закладі померло 46 підопічних. Причиною смерті встановлено: серцево-судинні захворювання.

Підопічні забезпечені чотириразовим харчуванням. У закладі наявне денне меню. Проміжки часу між споживанням їжі не перевищують чотирьох годин.

Сума витрат на харчування на одну особу на день у пансіонаті складає 113,56 грн, а сума витрат на медикаменти на одну особу на день складає 11,00 грн.

Територія закладу огорожена. На території пансіонату є сад, наявні лави для відпочинку підопічних на свіжому повітрі (фото 1, 2).

Підопічні закладу проживають у двох житлових корпусах (фото 3), з'єднаних між собою переходом. Окремо на території закладу знаходиться будівля адміністративного корпусу (фото 4).

Розподіл підопічних по житлових кімнатах здійснюється медичним персоналом з урахуванням побажань, індивідуальних особливостей, віку, діагнозу та стану здоров'я підопічних. У житлових кімнатах закладу проживає від двох до чотирьох підопічних.

У житлових корпусах пансіонату облаштовані комфортні зони для відпочинку мешканців (фото 5). Підопічні мають можливість користуватися власними телефонами та іншою технікою. Також у закладі є можливість проживати сім'ями.

Для задоволення релігійних потреб підопічних у закладі облаштовано молитовну кімнату (фото 6).

Житлові корпуси та приміщення харчоблоку обладнані автоматичною пожежною сигналізацією, ведеться облік вогнегасників та забезпечено їх своєчасне обслуговування.

У закладі наявний план евакуації підопічних на випадок пожежі, затверджений наказом директора закладу.

Пансіонат забезпечений генераторами на випадок екстреного відключення електроенергії.

Природне та штучне освітлення в житлових кімнатах закладу задовільне.

Підопічні забезпечені сезонним одягом та взуттям.

Усі підопічні мають документи.

Під час відвідування відбулося конфіденційне спілкування з 86 підопічними та 21 працівником закладу.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування закладу здійснено 31.03.2022, за результатами якого групою НПМ виявлено порушення прав:

на життя та безпеку;

на захист від катувань і жорстокого, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження та покарання;

на охорону здоров'я та медичну допомогу;

на достатній життєвий рівень;

на доступність, у тому числі осіб з інвалідністю та маломобільних осіб;

на вільний розвиток своєї особистості;

на інформацію та ефективні засоби юридичного захисту.

За результатами попереднього відвідування НПМ надавались такі рекомендації:

1. Дніпропетровській обласній державній адміністрації:

здійснити службову перевірку щодо забезпечення права підопічної Г. на отримання необхідної медичної допомоги;

здійснити заходи з дообладнання підвальних приміщень будівлі закладу для укриття підопічних та працівників пансіонату та забезпечити контроль за утриманням таких приміщень;

розробити алгоритм дій або плани евакуації підопічних та працівників пансіонату на випадок виникнення загрози надзвичайної ситуації, можливого ураження або бойових дій;

розглянути питання щодо сприяння у забезпеченні евакуації окремих підопічних пансіонату, які виявили відповідне бажання.

2. Комунальному закладу «Панасівський геріатричний пансіонат» Дніпропетровської обласної ради» забезпечити:

дообладнання підвальних та інших заглиблених приміщень будівлі закладу для укриття підопічних та працівників пансіонату;

дотримання права підопічної Г. на отримання достовірної і повної інформації про стан свого здоров'я;

припинення практики примусового гоління голови підопічним пансіонату;

дотримання прав мешканців кімнат 49, 50 пансіонату на достатній життєвий рівень;

організацію питного режиму в закладі, зокрема, встановити кулери з питною водою на поверхах із вільним доступом підопічних;

розміщення у легкодоступній для ліжкових хворих осіб зоні питної води у зручній тарі (склянки з трубочкою або поїльника);

право на прогулянку, перебування на свіжому повітрі ліжкових хворих підопічних;

створення умов для реалізації права підопічних на вільний розвиток особистості з урахуванням їх побажань, залучення до заходів, спрямованих на ведення активного способу життя;

розміщення на інформаційних стендах інформації про адреси посадових осіб (зокрема, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини);

налагодження взаємодії із центром надання безоплатної правничої допомоги.

У ході відвідування встановлено, що рекомендації надані за результатом попереднього відвідування виконані частково.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 11 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 27 Конституції України).

1. Житлові корпуси закладу мають підвальні приміщення, які, відповідно до Актів комісійного огляду об'єктів щодо можливості їх використання населенням як найпростіших укриттів від 22.08.2024, рекомендовані до використання як найпростіші укриття. Зокрема, підвальне приміщення першого житлового корпусу розраховане на 120 осіб, другого — на 50 осіб. Загалом в обох укриттях можуть одночасно перебувати 170 осіб, що становить близько 65 % від загальної кількості підопічних, без урахування персоналу пансіонату.

Отже, наявні у закладі захисні споруди не забезпечують у повному обсязі безпеку всіх підопічних та працівників під час оголошення в регіоні сигналу «Повітряна тривога».

Окрім того, у закладі відсутні умови для швидкої евакуації підопічних, які належать до маломобільних груп населення, до укриттів, що створює додаткові ризики для їхнього життя та здоров'я у разі надзвичайної ситуації.

Викладене суперечить вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, абзацу 2 підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, а також Вимогам з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, затвердженими наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579, а також статтям 19, 20 Кодексу цивільного захисту України.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

2. У порушення статті 14¹ Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» у закладі відсутні клінічні протоколи надання психіатричної допомоги, що є складовою системи стандартів у сфері охорони здоров'я, яка передбачає забезпечення якісного надання медичної допомоги.

3. У ході перевірки медичної документації підопічних пансіонату виявлено систематичне застосування лікарського препарату «Азапін» (клозапін) для лікування значної кількості осіб. Згідно із записами в медичних документах, препарат призначається протягом тривалого часу.

Однак, всупереч вимогам наказу МОЗ України від 08.08.1995 № 147 «Про гематологічний контроль при лікуванні лепонексом (клозапіном)» (далі – Наказ № 147), підопічним, які приймають цей препарат, не проводяться періодичні гематологічні обстеження.

Варто зазначити, що згідно з пунктами 3 та 4 Наказу № 147, пацієнтам під час терапії препаратами, що містять діючу речовину клозапін, має бути гарантовано регулярне гематологічне обстеження з метою попередження розвитку гранулоцитопенії або агранулоцитозу.

Таким чином, відсутність належного лабораторного контролю є грубим порушенням вимог Наказу № 147.

4. У порушення вимог статті 12 Закону України «Про психіатричну допомогу», в оглянутій медичній документації пансіонату, відсутня згода особи або її законного представника на надання амбулаторної психіатричної допомоги.

5. Під час проведення конфіденційного спілкування значна кількість підопічних висловила скарги на неналежний рівень забезпечення лікарськими засобами. Відсутність необхідних лікарських засобів унеможливорює своєчасне

надання медичної допомоги, у тому числі за призначеннями лікаря, що може негативно впливати на стан здоров'я підопічних та порушує їхнє право на належне медичне забезпечення.

Зазначене є порушенням вимог пункту 5 Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2020 № 772 (далі – Типового положення) та свідчить про неналежну організацію роботи із забезпечення закладу лікарськими засобами у відповідність до потреб підопічних.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).

6. Під час проведення конфіденційного спілкування підопічні неодноразово скаржилися на низьку якість харчування. Підопічні повідомляли, що їх раціон здебільшого складається з каш та риби, м'ясні страви відсутні, а приготовані страви є несмачними та однотипними. Зазначене є порушенням вимог пункту 6 Типового положення, оскільки підопічним не забезпечено повноцінного, збалансованого та різноманітного харчування.

7. Санітарно-гігієнічні приміщення закладу знаходяться у занедбаному стані та потребують проведення ремонтних робіт. Наявні пошкодження та загальний технічний стан зазначених приміщень створюють потенційну загрозу для здоров'я підопічних (фото 7, 8).

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у частині першій пункту 34 Восьмої Загальної доповіді [CPT/Inf (98) 12] зазначає, що заклади необхідно підтримувати у належним чином у відремонтованому стані.

Порушення права на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Європейської конвенції з прав людини).

8. Працівники закладу порушують права підопічних на приватність, оскільки проводять гігієнічні процедури підопічним у присутності інших мешканців кімнати, не використовуючи при цьому ширми (фото 9). Більш того, використання туалетного стільця, зміна підгузків та миття підопічних у присутності інших осіб порушує право мешканців на повагу до людської гідності.

Відповідно до рекомендацій КЗК вищезазначені умови не сприяють зміцненню почуття самотності особистості та особистої гідності підопічних.

9. Групою НПМ встановлено, що одяг та взуття підопічних не персоналізовано.

Відповідно до рекомендацій Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи

покаранню вищезазначені умови не сприяють зміцненню почуття самобутньої особистості та особистої гідності підопічних, а індивідуалізація одягу є однією із форм процесу лікування.

10. У санітарно-гігієнічних приміщеннях закладу унітази розділені невисокою пластиковою перегородкою, яка не забезпечує належного рівня візуального відокремлення для забезпечення права на приватність підопічних при здійсненні санітарно-гігієнічних процедур (фото 10).

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних осіб (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

11. Не всі приміщення пансіонату у повній мірі пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та підопічних, які належать до маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН В.2.2-40:2018), а саме:

у коридорах житлових корпусів відсутні горизонтальні поручні з обох боків для полегшення пересування маломобільних підопічних (фото 11);

заклад не обладнано ліфтами або підйомниками, що унеможлиблює організацію прогулянок для маломобільних та ліжкових хворих підопічних, які проживають вище першого поверху житлового корпусу;

дорожні покриття на території закладу не дають змогу без сторонньої допомоги пересуватися підопічним, які відносяться до маломобільних груп населення (фото 12);

у житловому корпусі відсутнє маркування першої та останньої сходинок сходових маршів (фото 13).

12. Групою НПМ встановлено, що у Статуті закладу використовується слово «інвалід». Зазначене формулювання є дискримінаційним та не відповідає вимогам Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю. Окрім того, Законом України № 2249-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України», прийнятим Верховною Радою України 19.12.2017, із законодавства України та офіційного вжитку виключено термін «інвалід» і замінено його терміном «особа з інвалідністю».

Порушення права на вільний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України).

13. Статтею 23 Конституції передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

Водночас у супереч пункту 6 Типового положення у пансіонаті не створено умов для участі в культурно-дозвілєвих заходах з урахуванням побажань підопічних.

Під час спілкування з підопічними встановлено, що дозволя підопічних є вкрай обмеженим та зводиться, переважно, до перегляду телепередач, що не сприяє вільному і всебічному розвитку особистості.

У закладі функціонує бібліотека, однак, за словами підопічних, книжковий фонд є застарілим та потребує оновлення.

Інше

14. Групою НПМ під час відвідування встановлено, що проведення працетерапії має ознаки непрямого примусу з боку персоналу, оскільки підопічні в достатній мірі не проінформовані про те, що можуть відмовитися від виконання роботи (прибирання) у разі поганого самопочуття чи відсутності бажання. Більше того, підопічні переконані в тому, що відмова виконувати певні обов'язки зможе вплинути на умови їх подальшого перебування у закладі.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Дніпропетровській обласній військовій адміністрації, Дніпропетровській обласній раді:

вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності пансіонату;

розглянути питання додаткового фінансування закладу з метою усунення порушень, опис яких наведено у даному звіті.

2. Комунальному закладу «Панасівський геріатричний пансіонат» Дніпропетровської обласної ради» забезпечити:

облаштування на території закладу укриття відповідно до кількості підопічних та персоналу;

наявність клінічного протоколу надання психіатричної допомоги;

проведення щомісячного гематологічного контролю підопічним, які приймають лікарські засоби з діючою речовиною «Клозапін» (Clozapinum) або його аналоги;

наявність у медичних картках підопічних закладу згоди особи або її законного представника на надання амбулаторної психіатричної допомоги;

підопічних необхідними лікарськими засобами у відповідності до лікарських призначень;
раціональне та збалансоване харчування підопічних;
дотримання права підопічних на приватність, зокрема облаштувати кімнати у яких проживає більше ніж одна особа ширмами;
встановлення дверей в туалетних кабінах санітарно-гігієнічного приміщення пансіонату;
проведення ремонтних робіт у санітарно-гігієнічних приміщеннях закладу;
проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед підопічних щодо їх права на відмову від праці;
дотримання вимог Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю;
створення умов для участі підопічних в культурно-дозвіллевих заходах з урахуванням їх побажань;
дотримання вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд».

Додатки: фотоматеріали на 4 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст відділу реалізації
національного превентивного механізму
в закладах соціального забезпечення та
освіти Департаменту з питань реалізації
національного превентивного механізму
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

Марина ЧЕРЕВКО

Фотоматеріали

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

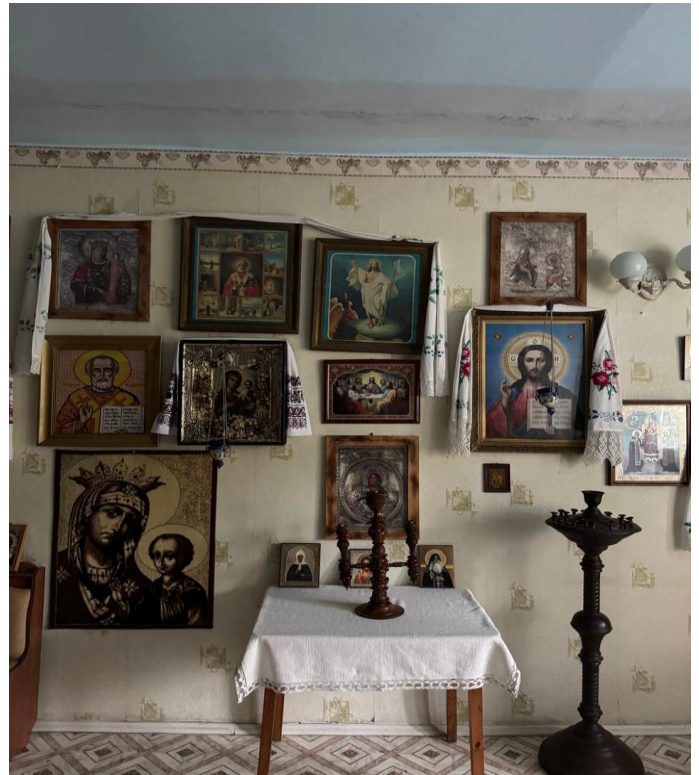

Фото 7

Фото 8

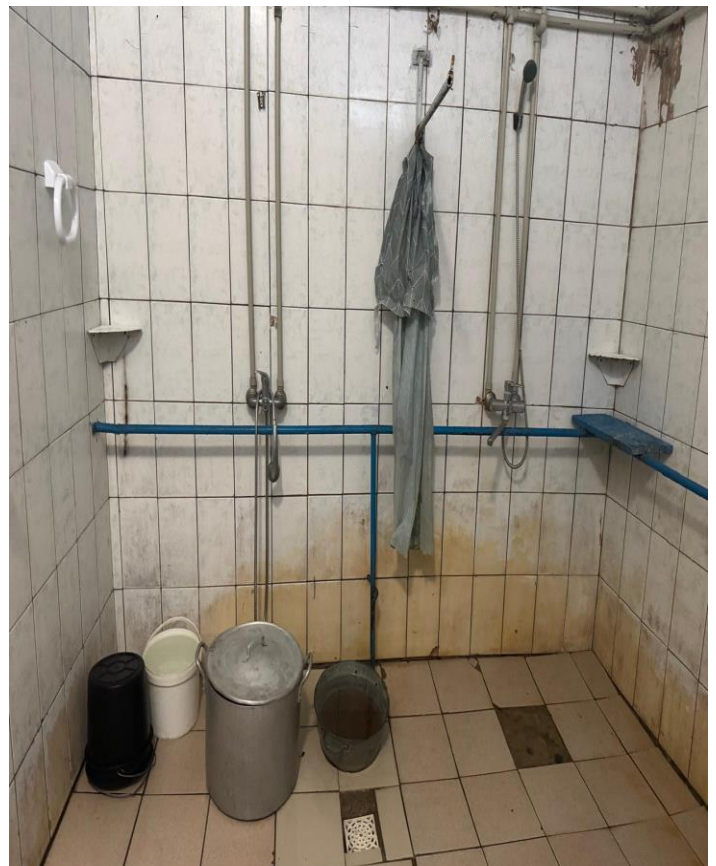

Фото 9

Фото 10

Фото 11

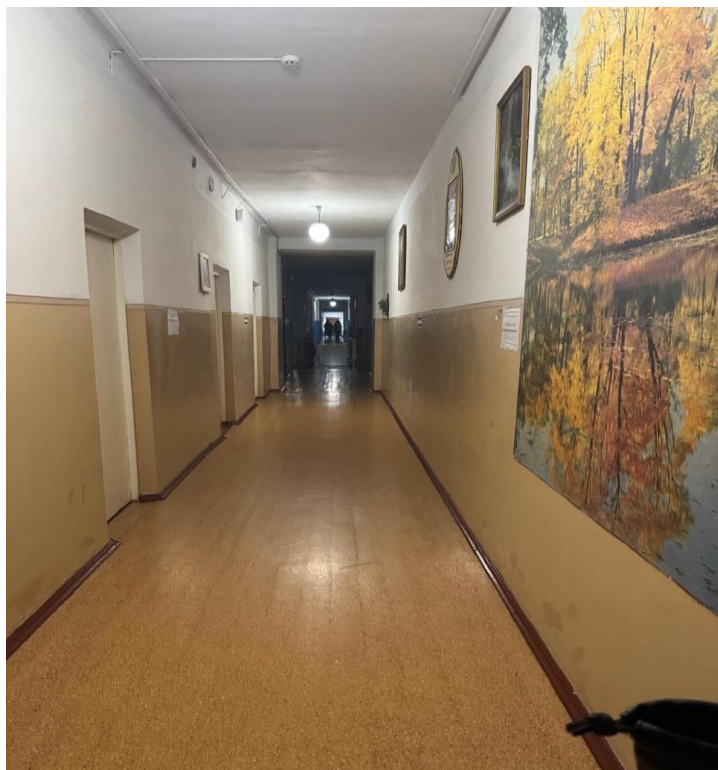

Фото 12

Фото 13

